

HRVATSKI *glasnik*

Godina XXIV, broj 22

5. lipnja 2014.

cijena 200 Ft

Foto: Stipan Balatinac

**Stalna izložba
„Susret naroda kod mohačkog Dunava”,
u Muzeju „Dorottya Kanizsai”**

4. stranica

Škola u Bizonji

11. stranica

Lukoviška Hrvatska večer

12. stranica

Prva pričest u Santovu

15. stranica

Komentar

Uzorna suradnja kao nadahnuće

Bački Hrvati u Mađarskoj krenuli su vlastitim putem sustavnije suradnje s matičnom Hrvatskom. U proteklih dvadesetak godina sedam povijesno hrvatskih naselja uspostavilo je suradnju s naseljima u Hrvatskoj, što se potvrdilo i okvirnim ugovorom o prijateljskoj suradnji. Na razini naselja, ili na razini hrvatskih samouprava i hrvatskih općina. Iako je bilo nekoliko pokušaja, nažalost, Bačko-kiškunska županija do danas nema prijateljsku županiju u Hrvatskoj. Prva službena suradnja uspostavljena je između grada Aljmaša i Općine Bizovac, 23. listopada 1994. godine u Aljmašu. Samo dobrih godinu dana poslije, 1996, Općine Petrijeveci i santovačke Hrvatske samouprave. Međudobno je 2003. godine uspostavljena suradnja Bačina i Bačine u Općini Ploče, 2005. godine gradova Labina i Baje, 2009. obnovljena suradnja Vođinaca i Dušnoka – Seoske i Hrvatske samouprave. Zatim 2012. godine Gare i Topolja u Općini Draž. Posljednji sporazum o prijateljskoj suradnji sklopljen je 2013. između Kačmara i Općine Velika. Posrijedi je suradnja prijateljskih naselja kojom se ostvaruje suradnja kulturnih, obrazovnih, športskih, vjerskih i civilnih udruga, te je spravom možemo smatrati sustavnom suradnjom. Nedavno je u Kačmaru održan trojni susret prijateljskih naselja Velike, Tavankuta i Kačmara. „Ta suradnja bunjevačkohrvatskoj zajednici u Kačmaru znači vrlo mnogo. Na taj način možemo uspješnije njegovati kulturu koja ima višestoljetnu tradiciju u Kačmaru“ – reče uz ostalo načelnik sela Endre Pál. Obostrano je izražena želja za boljim upoznavanjem i uspostavljanjem suradnje, potakli smo je prvo na razini Općine Čačinci i Hrvatske samouprave, da se predstavimo i bolje upoznamo, a onda bismo veze proširili na razini dvaju naselja. Kad odemo u matičnu zemlju, osjećamo se kao da smo kod kuće, a to je uvijek i nadahnuće da ne zaboravimo korijenje i da očuvamo svoj materinski jezik i hrvatsku svijest – reče Stipan Mandić u povodu nedavnog boravka u Čačincima. Tako bi se uskoro mogla ostvariti nova, osma suradnja prijateljskih naselja u Bačkoj. Od 14 naselja u kojima djeluje hrvatska samouprava, prijateljsko naselje u Hrvatskoj nemaju još samo Baškut, Sentivan, Kečkemet, te Kalača koja je bila uporna u poticanju suradnje s Općinom Ploče, ali usprkos uzajamnim susretima nije ostvarena.

Stipan Balatinac

Glasnikov tjedan

Nemojte zaboraviti kako je registracija narodnosnih birača u narodnosne biračke popise i nadalje otvorena. Mađarski ili europski državljanin, te izbjeglica, useljenik ili stalno nastanjeni ako je napunio 17. godinu života ili je prije 17. godine sklopio brak, te ima stalno prebivalište u Mađarskoj, s neoduzetim biračkim pravom, automatski je upisan u središnji popis birača. Ista osoba od 1. siječnja 2014. godine može tražiti a) upis u narodnosni birački popis; b) tražiti pomoć pri glasovanju; c) zabraniti izdavanje podataka postavljacima lista, kandidatima. Molbu može uputiti preko www.valasztas.hu ili na www.magyarorszag.hu.

Oni birači koji se ne upišu na narodnosnu listu svoje manjine do roka određenog za ostvarivanje prava glasovanja na jesenskim izborima za mjesne i narodnosne samouprave, ne mogu glasovati. Kako bi mogli ostvariti svoje pravo glasovanja na mjesnim i narodnosnim izborima za mjesne, županijske i hrvatsku državnu samoupravu čiji će se sastav od 2014. godine birati neposredno, moraju se upisati u hrvatski birački popis.

hu pismom ili osobno uz ispunjeni obrazac dobiveni poštom (potkraj prosinca 2013. godine) mjesnom izbornom uredu, čije se ime također može pronaći na www.valasztas.hu. Molbu bilo kada može promijeniti ili izbrisati. Upis se može tražiti ako je birač pripadnik jedne od 13 priznatih nacionalnim zajednica u Mađarskoj, oznakom rubrike A označava da kao birač želi sudjelovati u označenome narodnosnom biračkom popisu, čime stječe pravo sudjelovanja izborima za narodnosne samouprave.

Oni birači koji se ne upišu na narodnosnu listu svoje manjine do roka određenog za ostvarivanje prava glasovanja na jesenskim izborima za mjesne i narodnosne samouprave, ne mogu glasovati. Kako bi mogli ostvariti svoje pravo glasovanja na mjesnim i narodnosnim izborima za mjesne, županijske i hrvatsku državnu samoupravu čiji će se sastav od 2014. godine birati neposredno, moraju se upisati u hrvatski birački popis. Na mjesnim (lokalnim) i narodnosnim izborima u jesen 2014. glasovat će se na liste kandidata postavljene od civilnih udruga ili zaklada. Narodnosni izbori moći će se pokrenuti u onim mjestima, okruzima gdje po popisu sta-

novništva iz 2011. godine ima najmanje 25 Hrvata, ako se udovolji zakonskim odredbama o broju upisanih birača u narodnosni birački popis u mjestu. U naseljima ispod sto birača u narodnosnom popisu moći će se birati tri zastupnika, a u mjestima iznad sto upisanih birača u narodnosnom popisu četiri zastupnika. Novi izborni zakon ne poznaje dosadašnju kategoriju elektorskog biranja pri utemeljenju područnih odnosno državnih narodnosnih

samouprava, pa će birač istoga dana moći birati, ako to želi, svoje predstavnike u mjesnu, područnu (županijsku) i državnu samoupravu. Može birati na svim razinama: mjesnoj, područnoj i državnoj, ali neostvarivanje prava na jednoj ne uvjetuje niti isključuje drugu, druge. Dakle birač može glasovati tek na jednoj ili na dvije razine. Liste na koje će moći glasovati birači na izborima za mjesne, područne i državnu samoupravu moći će postaviti civilne organizacije ili zaklade. Tako primjerice birač, ako to želi, može u svome mjestu glasovati

na listu koju je postavila mjesna civilna udruga, ili bilo koja druga udruga, a na ostalim razinama na listu/e neke/ih druge/ih udruge/a. Kandidati trebaju imati 5% preporuka (najmanje pet osoba) onih koji su se upisali na mjesni birački popis. Svaki upisani birač može dati tek jednu preporuku. Listu za županijsku ili glavnogradsku narodnosnu samoupravu može postaviti civilna udruga ili zaklada koja ima najmanje 2% preporuka narodnosnih birača (preporuka za listu, ne za kandidata) prijavljenih na popis u toj županiji, a uz to na izborima u danoj županiji od ukupnoga broja kandidata 10% su njezini kandidati. Listu za dobivanje mandata u državnoj narodnosnoj samoupravi mogu postaviti one civilne udruge koje su na izborima za mjesne samouprave postavile najmanje 10% kandidata te sakupile najmanje 2% preporuka sveukupnoga broja birača u državi upisanih u narodnosni registar. Oni koji su se već registrirali u hrvatski birački popis pod A, ako nisu tražili brisanje iz njega, u popisu su daljnjih deset godina, i moraju tek na dan izbora za mjesne i narodnosne izbore izaći na birališta ako žele ostvariti pravo glasa.

Branka Pavić Blažetin

Utemeljen parlamentarni Odbor za narodnosti

Započeo je rad odbora za narodnosna pitanja pri parlamentu pošto je ustanovljen njegov naziv, odnosno birani su njegovi dužnosnici – saznajemo od Mađarske agencije za telekomunikaciju MTI. Prema prijedlogu glasnogovornika, naziv mu je Odbor za narodnosti (nacionalnih manjina) u Mađarskoj. Za predsjednika je izabran Ján Fuzik, predsjednik Slovačke državne samouprave, a dopredsjednik je glasnogovornik Roma Felix Farkas.

U radu novog saziva parlamenta prvi put će sudjelovati i glasnogovornici 13 priznatih narodnosti. Prema novom zakonu o izborima, narodnosti u Mađarskoj mogle su postaviti narodnosne liste pomoću kojih, u odnosu na stranačke liste, moglo se mnogo jednostavnije osvojiti mandat. Na parlamentarnim izborima 6. travnja narodnosti su postavile narodnosnu listu, ali na izborima nijedna zajednica nije uspjela pokupiti toliko glasova na temelju čega bi mogla imati punopravnog zastupnika u Parlamentu, međutim postavljanjem liste svaka je manjina imala pravo delegirati glasnogovornika. Ako s narodnosne liste ne dospije zastupnik u Parlament, (tako se i dogodilo) zakonodavstvo je utemeljilo tzv. ustanovu glasnogovorništva, koja omogućuje narodnostima da imaju svojega parlamentarnoga glasnogovornika, koji nema pravo glasovanja, ali može zastupati interese narodnosti, može dati mišljenje u svezi s pitanjima koja se odnose na njih. Nakon društvenih promjena pravna ustanova narodnosnih glasnogovornika novi je element u sustavu mađarske pravne države. Prema zakonu o Parlamentu utemeljen je Odbor za narodnosti u Mađarskoj, tijelo koje surađuje u radu parlamenta koja se tiču narodnosti. Za

predsjednika Odbora izabran je Ján Fuzik, predsjednik Slovačke državne samouprave. Prema njegovim riječima, novi sustav narodnosnih glasnogovornika jedna je važna ustanova i nov oblik u zastupanju interesa narodnosti. Spomenuo je kako narodnosti već dugo čekaju da im se riješi zastupstvo u Parlamentu u nekom obliku. Odbor za narodnosti u Mađarskoj čini 13 glasnogovornika, od kojih su osmero predsjednici državnih samouprava. Odbor za narodnosti ubuduće će poticati preinaku zakona o narodnostima. Među inima će raspravljati o iskustvima parlamentarnih izbora s gledišta narodnosti i želi dati konkretan prijedlog za preinaku. Spomenuto je da bi trebalo suziti mogućnost postavljanja liste raznih organizacija, tj. bolje ih pročistiti, naime novi zakon o narodnostima ne stavlja pod uvjet djelovanja organizacije najmanje tri godine prilikom postavljanja kandidata. Većina predstavnika narodnosti želi vratiti taj uvjet i postrožiti mogućnost postavljanja liste. Predsjednik je Odbora izjavio da će Odbor redovito usuglašavati sa zamjenikom ombudsmana i s Ministarstvom ljudskih resursa. Istaknuta će tema biti i proračun za iduću godinu.

MOHAČ – Svečanom otvorenju nove stalne i privremene izložbe „Susret naroda kod mohačkog Dunava“, nazočili su gosti prijateljske Općine Sveti Filip i Jakov iz Hrvatske.

Predsjednik Općinskog vijeća Sveti Filip i Jakov, ujedno i tamošnjega KUD-a Sveti Roko, Ivan Eškinja, koji je četvrti put boravio u Mohaču, podsjetio je da je suradnja započela prije nekoliko godina na poticaj Čitaonice mohačkih Šokaca i osobno njezina predsjednika Đure Jakšića. Međuvremeno je ostvarena sadržajna suradnja, više uzajamnih posjeta, boravak mohačke djece u Svetom Filipu i Jakovu, gostovanje KUD-a Sveti Roko, Sveti Filip i Jakov u Mohaču, i na Ophodu mohačkih bušara. Nakon toga pokrenuto je povezivanje i na razini Općine Sveti Filip i Jakov te Grada Mohača. U povezivanju dvaju naselja zajednica mohačkih Hrvata bila je osvinom suradnje. Kao i obično, sve je počelo kroz kulturu, a nastavilo se na političkoj razini.

Načelnik Općine Sveti Filip i Jakov Zoran Pelicarić također smatra da su se trgom postojeće kulturne suradnje odlučili za povezivanje na razini dvaju naselja. Grad Mohač prvi je prijateljski grad Općine Sveti Filip i Jakov, koja ima 4600 stanovnika. Izrazio je također nadu da se neće stati na kulturi, nego da će izgraditi i suradnju na području poljoprivrede, jednako tako i športa, među njima vaterpolista, i, naravno, na polju turizma, što je dovoljno za jednu sadržajnu i vrsnu suradnju. Novi će susret biti na blagdan Svetog Roka i Dana Općine kada će se Ugovor o prijateljskoj suradnji potvrditi i potpisivanjem u Svetom Filipu i Jakovu. Tada očekuju ne samo izaslanstvo poglavarstva grada Mohača nego i Čitaonice mohačkih Šokaca, a moguće i dolazak vaterpolista. To će biti prvi koraci, a onda bi se suradnja mogla nadograđivati. Naravno, neće se smetnuti ni zajednički pristup raznim europskim fondovima, te ostvarivanje zajedničkih europskih projekata.

Novi stalni postav mohačkog muzeja

„Susret naroda kod mohačkog Dunava“

Suvremeno zdanje Muzeja „Dorottya Kanizsai“

U suorganizaciji Grada Mohača i Muzeja Dorottya Kanizsai, 17. svibnja u novoj zgradi u Kisfaludyjevoj ulici priređeno je svečano otvorenje nove stalne i privremene izložbe. Stalna izložba nosi naslov „Susret naroda kod mohačkog Dunava“, a u okviru privremene izložbe predstavljena je izložba slika bajske slikarice Irén Klossy. Nakon pozdravnih riječi ravnatelja Muzeja Jakše Ferkova, izložbu je otvorio mohački gradonačelnik József Szekó. Svečanost su uveličali gosti prijateljske Općine Sveti Filip i Jakov iz Hrvatske, te predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, a program su uljepšali mohački tamburaši i gajdaš Andor Vegh.

Pošto je lani u listopadu svečano predana nova zgrada mohačkog muzeja, konačno je otvoren i novi stalni postav, među inima, posvećen trima južnoslavenskim narodima: Hrvatima, Srbima i Slovencima. Premda su završili u zadnji čas, još su ostale neke sitnice za koje već nije bilo vremena – reče nam ravnatelj prigodom svečanog otvorenja. Kako uz ostalo reče Jakša Ferkov, izložba je sastavljena od tri dijela. Budući da su oni i nadalje ba-

Detalj s izložbe

zični muzej triju južnoslavenskih naroda, Hrvata, Srba i Slovenaca u Mađarskoj, stoga je znatan dio izložbe njima posvećen. Ona je ustrojena prema standardima za 21. stoljeće, a uz brojne predmete obogaćena i novim tehničkim mogućnostima, filmovima, izvornim tonskim zapisima... Drugi je dio posvećen običaju mohačkih bušara, s naglaskom da se on predstavi onako kako je nekada bio u Šokaca u baranjskim selima. Taj je dio obogaćen filmskim zapisom iz Draža i Topolja. Treći pak dio obuhvaća povijest grada Mohača, susretište različitih naroda, kultura u prošlosti i danas. Počinje s turskim osvajanjem ovih prostora, Mohačkom bitkom 1526., a završava s 1926. godinom, prisjećanjem na Mohačku bitku, kada su turski veleposlanik i mađarski guverner Miklós Horthy zajedno položili vijenac kod spomenika kralja Ljudevita. Kroz izložbu prikazani su tragovi koje su Turci ostavili, primjerice sačuvanih u prezimenima Kal-

kan, Haramza, u nošnji i svemu drugom što se očuvalo do danas. Iako su morali skratiti prvotni scenarij, ipak je većinom izloženo sve ono što su željeli prikazati. Na više od tristo četvornih metara

Ravnatelj Muzeja „Dorottya Kanizsai“ Jakša Ferkov i mohački gradonačelnik József Szekó

izložbenog prostora predstavljen je velik broj predmeta, reprezentativno i slikovito, ali teško je reći koliko jer bi sve to trebalo prebrojiti. Izložba je ostvarena s potporom nadležnog Ministarstva od 20 milijuna, i Grada Mohača od umalo tri milijuna forinta. Grad pokazuje veliko zanimanje za Muzej, podupire njegovo održavanje, te se ono čini osiguranim. Više je i posjetitelja u proteklom razdoblju nego u staroj zgradi, a očekuje se da će se njihov broj u idućem razdoblju znatno povisiti.

ODLUČENO: Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj i Društvo Horvata kre Mure na skupnoj listi na jesenski izbori

Andraš Handler: „Ne kanimo boj med Hrvati, nikako ne kanimo svadju, željimo ponuditi s našim programom jednu drugu alternativu našim biračem...“

Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj je krajem aprila imalo svoju redovnu generalnu sjednicu, na kojoj uz financijski obračun, spomenuti su i programi minuloga društvenoga ljeta, kot i aktuelni projekti ovoga tekućega ljeta. Hakljiva točka dnevnoga reda je bila odluka o načinu sudjelovanja na jesenski mjesni i narodnosni izbori. Sad je već sigurno da Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj i Društvo Horvata kre Mure, prvi put u hrvatskoj povijesti, samostalno će postaviti svoju listu kandidata, paralelno s listom Saveza Hrvata u Mađarskoj. O tom i o društveni posli smo se porazgovarali s predsjednikom DGHU-a Andrašom Handlerom.

Andraš Handler

Predsjednik Društva ocijenio je prošlogljetnu bilancu pozitivnom i zbog vridnih naticanj i do kraja ljeta glavne točke gospodarenja pokazuju na to da Društvo financijski neće biti u minusu, a ta činjenica daje i zaufanje svim članom da na ta način budu ljetos podupirane i razne priredbe širom Gradišća, tako kot i dosad. Što naliže lanjsko ljetu, glavni predstavnik Društva je istaknuo dva velike programe na našem području: snimanje emisije «Lijepom našom» u Šopronu (u skupnoj organizaciji DGHU-a i sličnih savezov u Austriji i Slovačkoj), a drugi važni program je bio skupno shodišće Gradišćanskih Hrvatov k Putujućoj Celjanskoj Mariji u Koljnof. Uza to su podupirani i sastanki i priredbe koji su važni bili za naša hrvatska sela i negdanegda su prerasli i domaći prag, kot i simbolično putovanje u čast 480. ljeta dose-

ljenja Hrvatov na ove kraje, «Po staza naših starih», po ideji Koljnofca dr. Franje Pajrića. – *Po naši seli su dobili svoje priznanje i gospodin Pajrić i cijelo društvo ko je prešlo ta dugi i naporni put. Nazočni smo bili na hrvatski dani, na proslava folklornih društav, i hvala Bogu imamo toliko programov da vik ne moremo ni zajti svakamor* – rekao je Andraš Handler ki je još dodao da se približava 7. juni, subota, kad je dr. Šandor Horvat, glavni organizator, u ime DGHU-a ponovo skupapozvao sve vjernike Gradišća na hodočašće u Veliki Boristof pred štatuu Celjanske Madone. Nazvao je peldodavnim diozimateljstvo hrvatskih vjernikov na jurskom državnom hodočašću, a ujedno se ufa i u uspjehu Tamburaškoga i plesačkoga tabora nariktanoga za mladinu, krajem julija u Koljnofu. U razgovoru smo tako dospili do oktobarskih izborov, kade će, sad jur već nij dvojbe, po odluki skupščine Društvo Horvata Kre Mure i DGHU skupa postaviti listu. Po Handlerovi riči to je bilo i pred četirmimi ljeti veliko pitanje, hoće li gradišćanski kandidati krenuti na Savezovoj listi ili će samostalno izboriti povjerenje glasačev. – *Onda se je odlučilo da ćemo još jednom probati sudjelovati sa Savezom, i tako su prošli izbori. To znamo da naši zastupniki u Hrvatskoj državnoj samoupravi kakov položaj su si izborili, da nisu zašli zapravo u nijedan odbor. Tako čuda riči i glasov nisu dobili ni na sjednica HDS-a. Razgovarajući se s prijatelji iz Zale, postavio se je zahtjev ili ideja da mi, Hrvati zapada i jugozapada, probamo zajedno nešto napraviti i zajednički postaviti listu za izbore. Zabilježene stvari, točke, zahtjevi, predlogi, minusi i plusi sve skupa su partnere dopeljali do zaključka da s ovim potezom ove dvi regije nimaju što izgubiti, jedino dobiti*

moru s tim da od Savezove koncepcije će drugu alternativu ponuditi biračem. – *To smo sad predložili pred skupščinom DGHU-a, naravno, neki ljudi su nam postavili pitanje, je li ovo dobro za nas ter hoće li se sad boj začeti med Hrvati?! Mi smo na to rekli samo toliko, ne kanimo boj med Hrvati, nikako ne kanimo svadju, željimo ponuditi s našim programom jednu drugu alternativu našim biračem. Željimo da ostanu dobri odnosi sa Savezom, kot i dosad, ali jednostavno mi neke stvari drugačije vidimo i po tom ćemo sastaviti i naš program koji je trenutno još u izdjanju. Kako smo čuli nadalje od predsjednika, stopostotno još nije odlučeno ke će se peršone ganuti na skupnoj listi, a i pravniki još proučavaju zakone i išće se najbolje rješenje. Kad se pita za kandidate, jasno je da se preferiraju takovi ljudi ki bi vjerno predstavili tako složnost dotičnih regijov, kot i interes svih Hrvatov u cijeloj Ugarskoj. – *To kanimo uprav ljudem reći da ovo neće biti regionalno društvo s regionalnimi cilji, nego bi se željili boriti za dobrobit cijeloga hrvatstva u Ugarskoj* – je naglasio peljač najvećega civilnoga društva u našoj regiji, koga s kotrigi skupa krez ljetu čeka veliko djelo u pripravljanju izbornoga programa. Pri zadaći proširenja toga programa med našimi ljudi veliku ulogu će odigrati mjesni aktivisti, a naravno do toga tribi najti i odgovorne ljude ki će se zeti za kandidaturu ter su voljni djelati za hrvatstvo na lokalnoj razini, a i u državnoj samoupravi iz Zalske županije, Gradišća i ostalih regijov. Tihe i mirne pripreme teču, kad bude lista gotova, sazvat će se ponovo skupščina, ka mora prihvatiti zajedničku listu. I onda od početka septembra, kako se i običuje, štarta intenzivna kampanja.*

Markovo na Fancaji u Baji

Bogat kulturni program i pučka veselica

U organizaciji Fancaške osnovne škole, 10. svibnja priređeno je već tradicionalno Markovo, kulturno-zabavna i gastronomska priredba kojom je prije petnaest godina na poticaj fancaških roditelja obnovljena jedna stara tradicija bunjevačkih Hrvata vezana za blagdan Svetog Marka.

Budući da je Markovo održano u pomaknutom terminu, izostalo je misno slavlje na hrvatskome jeziku i tradicionalni obred posvete mladoga žita. Tako je ove godine program počeo prigodnim kulturnim programom na otvorenome, na Trgu Svetoga

Domaćini i gosti uzvanici

Stjepana. U ime domaćina okupljene je na hrvatskom i mađarskom jeziku pozdravio ravnatelj Joso Ostrogonac. Svojom nazočnošću fancašku priredbu uveličali su konzul-gerantica Republike Hrvatske u Pečuhu Ružica Ivanković, HDS-ovi čelnici, predstavnici

Program je pratilo mnoštvo posjetitelja, roditelja

grada Baje, te županijske i mjesnih hrvatskih samouprava obližnjih naselja.

Kao i svake godine, u programu su nastupila djeca fancaškog vrtića, pjevački zbor i plesna skupina fancaške škole, pjevački zbor Kluba fancaških umirovljenika i orkestar Bajski tamburaši. Domaće sudionike koji su izveli splet bunjevačkih dječjih igara, plesova, pjesama i melodija pratio je bajski Orkestar «Čabar». Poseban gost ovogodišnjega programa bio je pečuški KUD «Tanac» koji je gledatelje oduševio hrvatskim

Bálint Dancsa otvorio je bačvu vina

Djeca fancaškog vrtića

KUD „Tanac“ ponovno oduševio fancašku publiku

(bošnjačkim, šokačkim i bunjevačkim) koreografijama. Istodobno je na školskom dvorištu ustrojeno i gastronomsko natjecanje pod nazivom «Fancaški okusi». Jedan od stalnih sudionika, bivši roditelj fancaške škole, pripremio je pravi bački goveđi paprikaš, na zadovoljstvo svih sudionika i gostiju. Po završetku programa, ispred pozornice povelu se zajedničko veliko kolo sudionika i posjetitelja, nakon čega je, već po običaju, otvorena bačva vina. Umjesto najavljenog Marka Aladžića, bačvu izvrsnoga fancaškog crnog vina otvorio je Bálint Dancsa, predsjednik Odbora za kulturu bajskog Gradskog vijeća. Prepoznatljivi kulinarski specijaliteti u kotličima oduševili su više od dvjesto sudionika na zajedničkoj večeri.

Bivši roditelj József Deli kuhao je goveđi paprikaš za goste

Markovo je završeno druženjem, glazbenom i plesnom zabavom, a za dobro raspoloženje, kao i uvijek, pobrinuo se domaći «Čabar», pod vodstvom Jakaba Tiszaia. S. B.

Počeli radovi na domu vršendskih Hrvata

U vlasništvu je Pečuške biskupije nekadašnji župni dvor pokraj crkve, koji je prazan već više od trideset godina. To je zgrada veličine 150-ak metara četvornih. Hrvatska samouprava zatražila je zgradu na korištenje od Sajčanske župe i Pečuške biskupije, s namjerom njezine obnove i utemeljenja muzeja, čitaonice i knjižnice u njoj, te društvenih prostorija u kojima bi se okupljali tamošnji šokački Hrvati. Uime vršenske rimokatoličke podružnice Sajčanske župe župnik István Bukovics, s odobrenjem pečuškog biskupa Györgya Udvardya, potpisao je sporazum s vršenskom Vjerskom i kulturnom udrugom šokačkih Hrvata (uime Udruge predsjednica Lerch Sándorné) i vršenskom Hrvatskom samoupravom (uime Samouprave predsjednica Marijana Balatinac dr. Al-Emadné) o predaji zgrade na korištenje. Vršenski su Hrvati tim ugovorom na korištenje dobili stambenu zgradu, dvorište i gospodarsku zgradu na površini od 1 988 m² s datumom od 1. ožujka 2014. godine, na rok od 25 godina, do 28. veljače 2039. godine, s naznakom kako istu zgradu za to vrijeme Hrvati mogu i otkupiti.

U dobivene prostore, koje će Hrvati obnoviti, po planovima preselit će se i ured Hrvatske samouprave. Sada je zgrada bez infrastrukture, s praznim zidovima. Vršenski su Hrvati (Šokci) 2. svibnja počeli s čišćenjem terena i zgrade. Silni otpad uklanjalo je neumorno dvadesetak mladih ljudi. Već je uveden električni sat, postavljeni su novi električni kabeli, naručena je obnova veoma vrijednoga starog kamina, čiju su izradbu nekada davno Vršendani platili za potrebe Župe. U svezi s tom obnovom dogovaraju se s majstorom čiji ju je djed nekoć napravio, a uskoro slijedi rješavanje pitanja vode i sanitarnog bloka. Obnavlja se iz proračuna Hrvatske samouprave. Do sada su za to izdvojili 1,5 milijuna forinti, a u planu su i natječaji kojima bi se prikupila sredstva za daljnju obnovu i izgradnju.

SALANTA – Hrvatska samouprava i KUD Marica i ove godine za Duhove, 8. lipnja, pripremaju niz programa folklornog sadržaja u mjesnom domu kulture. Toga će dana u ranim poslijepodnevima satima «kraljice» obilaziti domove u Nijemetu i Salanti, pribivati na svetoj misi u nijemetskoj crkvi. Slijedi mimohod od crkve u Nijemetu do salantskog Doma kulture a nakon toga se u večernjim satima u mjesnom domu kulture priređuje se bogat folklorno-kulturni program, kojem sudjeluju KUD „Ladislava Matuška“ iz Kulinja, Hrvatski mješovi zbor iz Harkanja, KUD „Slavonac“ Forkuševci (HR), te KUD „Marica“. Nakon programa je bal uz Orkestar Podravku.

VRŠENDA – Pod okriljem tamošnje Hrvatske samouprave oblikovan je kružok za osnovnoškolce hrvatskoga podrijetla, koji se sastaje jedanput tjedno. Organiziraju se razna zanimanja. Većina djece hrvatskoga podrijetla pohađa osnovnu školu u Boji (Bóly), a kružok vode Aga Hosu i Margita Balog. Tako su za ovogodišnji Majčin dan obradovali mame prekrasnim uracima svojih ruku. Trenutno kružok broji petnaestak učenika. Planiraju organizirati Tabor folklor, početkom kolovoza, što će ga voditi Dora Balatinac. Hrvatska samouprava 7. rujna namjerava organizirati već tradicionalni susret hrvatskih crkvenih zborova. Nadaju se kako će do jeseni biti obnovljen mjesni dom kulture, pa će moći prirediti i tradicionalno Šokačko sijelo.

PEČUH – U kertvaroškoj crkvi Svete Elizabete, u kojoj se održavaju redovite mjesečne svete mise na hrvatskom jeziku, 25. svibnja sakrament svete pričesti primilo je 13 polaznika 3. r. Osnovne škole Miroslava Krležje. Svetu misu na hrvatskom jeziku služit će kapelan Gabrijel Barić koji je bio i vjeroučitelj te pripremio djecu za primanje sakramenta svete pričesti. Svetu misu na hrvatskom jeziku pjevao je vršenski Pjevački zbor Orašje. (Foto: Á. Kollár)

KAŠAD – U tom selcu, na najjužnijoj točki Mađarske, 7. lipnja, u organizaciji Hrvatske samouprave Kašada, obilježava se 40. obljetnica posvećenja mjesne crkve i dvjesto godina crkvenog zvonika, na koji je nadograđeno sadašnje crkveno zdanje prije 40 godina. Sveta misa počinje u 15 sati, a pjevaju je Pjevački zborovi iz Petarde i Vršende. Dan se nastavlja folklornim programom na dvorištu mjesnog Doma kulture, uza sudjelovanje; KUD-ova iz Narda, Szajka, zborova iz Vršende, Bremena. Uveče je naravno neizostavan Šokački bal uza svirku Orekstra Badel. Programe podupiru: Hrvatska državna samouprava, Mjesna samouprava Kašada i Mjesna samouprava Bremena.

Otvorenje izložbe „Krajolici i lica u zrcalu“

U organizaciji Muzeja i arhiva Poljaka u Mađarskoj te Foruma poljskih stvaratelja u Mađarskoj, u prostorijama Muzeja 22. svibnja otvorena je zajednička izložba hrvatskih i poljskih likovnih umjetnika naslova „Krajolici i lica u zrcalu“. Nit vodilja skupne izložbe jest upoznati pripadnike većinskoga naroda s likovnom umjetnošću umjetnika narodnosnih zajednica. Zamisao je provedena prvom skupnom poljsko-ciganskom izložbom 2012. godine, te poput nastavka priređena je i hrvatsko-poljska. Po mišljenju kustosice Marte Trojan pripadnici narodnosti u Mađarskoj nehotice se susreću s činjenicom kako je njihov stvaralački rad nepoznat široj mađarskoj javnosti, a novootvoreni postav prava je slastica u tome nizu. Četrdesetak likovnih ostvaraja, desetak likovnih umjetnika skupljena u šarolikom kitu. Najviše su oslikani krajolici, ljudi s tehnikom ulje na platnu. U okvirima postava izložena su platna Estere Šarkić, Đure Šarkića, Đure Benkovića i skulpture Imrea Piščura. Živahan je prikaz Senandrije, dalmatinskohrvatskoga gradića na obali Dunava, na slikama akvarelista Đure Benkovića. Mediteranski ugođaj po trgovima, žamor ljudi u kafiću, uske uličice, rijeka Dunav, teme oslikane razigranim pokretima kista, obasjani suncem. Mediteranska je tematika zastupljena i na slikama Estere Šarkić.

Izložbu su posjetili pripadnici dviju narodnosti

More, para morske soli i Velebit spojeni u bogatim nijansama plavetnila ili kamp Slanica, ali tu je i rodni grad Mohač s čuvenim bušarskim larfama. Najizraženija slika Estere Šarkić ipak je naslova „Na mome putu“. U prvome su planu platna valovito, širokim kistom nanošene boje (crna, crvena, tamnoplava ili tamnosmeđa), širok osjećajni raspon, a u drugome planu u emotivnom i slikovnom kontrastu umirujući krajolik, pastelnih boja. Slike Đure Šarkića odraz su jednostavnog, nepomičnog mo-

hačkoga dvorišta. Umjerenе pastelne boje i geometrijski oblici jesu čuvari otisaka već pomalo nestaloga svijeta. Kulminacija postava jesu njegove ilustracije priča Eleka Benedeka. Čvrste kamene skulpture Imrea Piščura jesu patuljci divovske snage, odrazi uvjerljivosti i uestrajnosti. Skulpture crnoga vulkanskoga kamena poput onih na Uskršnjim otocima motre daljinu.

Moto izložbe mogao bi biti, kako to navodi i trojezični (mađarsko-hrvatsko-poljski) katalog navod iz već narečenoga romana „Ogledalo pamt i sve ono što se u njemu zrcali, a «duševnom oku» katkad ponudi malo od toga obilja“.

Izložba je otvorena za posjetitelje do 20. lipnja 2014. Imate li vremena, posjetite taj bogati postav u Ulici Állomás, u X. okrugu.

Kristina Goher

SANTOVO – Budimpeštansko Kazalište svjetla (Fényszínház) 7. lipnja 2014. godine, s početkom u 21 sat u marijanskom svetištu na santovačkoj Vodici prikazuje predstavu s naslovom «Ukazanja». Pozdravne riječi, narodne pjesme, laserske grafike Andrása Simora (goldlaser.hu), zvučni scenarij i prizor Hermina Csömör. Ulaznice u pretprodaji 1500 Ft, na licu mjesta 1990 Ft, kod Gabora Varge 06-70/451 4537, ili u Putničkoj agenciji IBUSZ Baja (Déryevo šetalište). Do 12 godina ulaz je slobodan.

SANTOVO – U okviru pobožnosti u čast Fatimske Gospe, koje se na santovačkoj Vodici održavaju mjesečnom redovitošću od svibnja do listopada, sljedeće misno slavlje i župno krizmanje 13. lipnja predvodit će kalačko-kečkemetski nadbiskup dr. Balázs Bábel. Prije toga, od 15 sati održava se klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu.

GRADIŠĆE; VELIKI BORIŠTOF - Drugi put priredjuje Društvo Gradišćanskih Hrvatov u Ugarskoj, u posebnoj organizacijskoj skrbi dr. Šandora Horvata, veliko gradišćansko shodišće iz Ugarske, k štatui Putujuće Celjanske Marije, ka ovo ljeto boravi u Velikom Borištofu do kraja augustuša. Kako je rekao glavni organizator, ki je i sam rutinirani hodočasnik, 7. junija, u subotu, od 10 uri se ganu na put piše hodočasniki iz Hrvatskoga Židana, pod peljanjem mjesnoga farnika Štefana Dumovića, ki bi morali zajti u cilj do 17 uri, kad će se služiti sveta maša. Glavni celebranti su fra Božo Blažević, novi dušobrižnik Velikoga Borištofa i Tamás Várhelyi petrovski duhovnik, ali svi farniki iz Gradišća su dobrodošli. Mašu će oblikovati tamburaši i jačkari Koljnofa. Za svetom mašom slijedi prošecija i agape.

Trenutak za pjesmu

Vjekoslav Blažetin

limena glazba

znao sam je pitat
voliš li me
lime lime lime
ona je često samo šutjela
ja pak često cuclao bocu piva
znao sam često ponoviti pitanje
voliš li me
lime lime lime
ona je često i dalje šutjela
ja pak često i dalje cuclao ostatak piva
ponekad sam je i treći put znao pitati
voliš li me
lime lime lime
ona se tada najčešće okrenula prema zidu
a ja pak najčešće popio pivo i krenuo na ulicu
te često sam znao pitati i zadnji put
voliš li me
lime lime lime
tada sam već uvijek bio izvan sobe
i čuo negdje u daljini
lime lime lime
limenke boce limenke boce limenke boce

Jubilarni, 50-godišnji sastanak

Nekadašnji đaci nekadašnje budimpeštanske Hrvatsko-srpske gimnazije (VII. okrug, Rózsák tere 6-7), razreda profesora Dimitrija Krunića, 1960-1964, sastali su se u Budimpešti 2. i 3. svibnja da bi proslavili 50. obljetnicu mature.

Iz razreda – koji je nekada imao 32 đaka – ovog puta stiglo je 18 osoba. Nažalost, već nisu mogli doći svi. Nekoliko njih više nije među nama, a neki su bili iz ozbiljnog razloga spriječeni.

Prvi dan su imali zajednički ručak u blagovaonici Doma učenika Hrvatske škole, zatim su posjetili nekadašnju zgradu Đačkog doma u Munkácsyjevskoj ulici br. 15., koja je odonda već Veleposlanstvo Republike Hrvatske. Skupinu nekadašnjih đaka, od kojih su mnogi od mature prvi put bili ponovno u toj zgradi, srdačno su primili prvi savjetnik kao i konzul Veleposlanstva.

Nakon tog posjeta nastavili su svoj pomalo nostalgичni program jer su „đaci“ opet sjedili u klupama u svojoj nekadašnjoj učionici u nekadašnjoj gimnaziji. Profesor Stipan Vujić, koji je cijelo vrijeme bio u društvu svoje supruge i pratio svoje bivše učenike (treba napomenuti da je on predavao ovom razredu fiziku) zamijenio je nekadašnjeg razrednika, profesora Dimitrija Krunića. Dugo se razgovaralo o životu davno viđenih učenika, a nizale su se i anegdote. „Đaci“ su rado obnovili svoje uspomene, usput su gledali i razmijenili svoje stare fotografije što su ponijeli specijalno na ovaj jubilarni sastanak. Svi su bili u odličnoj formi i u dobrom raspoloženju.

Zatim su nastavili s izvrsnom večerom

u restoranu u središtu grada, u društvu profesora Vujića, gdje su u ugodnoj atmosferi nastavili započete priče...

Sljedećeg dana, u subotu, „đaci“ su otputovali u Senandriju kako bi u znaku sjećanja položili vijenac na grob svoga nezaboravnog razrednika profesora Dimitrija Krunića.

(m. v.)

BIZONJA – Hrvatska samouprava i Bizonjski tamburaši srdačno Vas pozivaju na Dane Hrvatov u Bizonji ovoga vikenda. Program se začme 6. junija, u petak, u 17 uri u mjesnom domu kulture s projekcijom Malih Bizonjcev «Takovi smo bili», potom je pak tančeni večer za mlade i odrasčene. U subotu ujutro u 8 uri krene muzičko budjenje i

uz organizaciju Roditeljske zajednice od 9 do 17 uri se odvijaju programi za dicu. Na Hrvatske dane dospene i velika delegacija iz hrvatske partnerske općine Šenkovca, tako da od 14 uri se odigrava prijateljska utakmica Šenkovec-Bizonja. Od 17 uri u svečanoj povorki će od škole do doma kulture doйти folkloriši ki će potom onde nastupati. Predviđeni su u kulturnom spektaklu: Dičja grupa iz čuvarnice, Bizonjski tamburaši, Čunovski bečari i KUD «Mihovil Krušlin» iz Šenkovca. Od 21 uri počinje Hrvatski bal s Pinkicom u restoranu Szépasszony. Ulaznica je 1000 Ft.

Bogatstvo...

Mohački Orkestar Dunavkinje

Tukuljci u „Krleži“

Prilikom ovogodišnjeg Tjedna hrvatskoga jezika u Hrvatskoj školi Miroslava Krleže, poblize sam kroz samostalan program koji su izveli upoznala učenike tukuljske Osnovne škole «Weöres Sándor», te predstavnike Hrvata iz Tukulje i okolice Budimpešte. Oni su predstavili običaje i baštinu Hrvata iz Tukulje i okolice Budimpešte. U Pečuh je pristigao pun autobus Tukuljaca, učenike je dopratio i ravnatelj tamošnje škole Miklós Giczi, dogradonačelnica grada Tukulje Lucia Vass, zastupnica tukuljske Hrvatske samouprave Katica Agić-Farkaš, učitelj hrvatskoga jezika Edmond Bende, koji je s djecom pripremio program, učiteljica Marija Prenner-Dobóczy, pedagoške asistentice Andrea Puškaš i Žužana Henezi.

Tukulja se nalazi na Čepeljskom otoku, u Peštanskoj županiji, na obali Dunava, dvadeset kilometra od Budimpešte. U gradu žive Raci koji pripadaju hrvatskom narodu i rimokatoličke su vjere. Tipična obiteljska prezimena su: Gergić, Agić, Vukov, Šarac i Rozgić. U našoj se školi već desetljećima predaje hrvatski jezik, trenutno se on uči od prvoga do osmog razreda, a uči ga devedeset učenika, od kojih će njih trideset nastupiti danas, reče Barbara Kiss najavljujući zbor i orkestar tukuljskih učenika.

Kata Nagy, Julija Lerner, Tijana Šarac i Iringo Horvat izvele su pjesme iz okolice Tukulje, u pratnji omladinskoga tamburaškog orkestra što ga vodi Petar Agić, a čiji su članovi Petar Agić mlađi, Matija Agić, Ivan Milković, Bence Mađarić, Gabor Eperješi, Feliks Šajo, Ladislav Mađarić. Stihove su kazivali Marko Kalapač, učenik 6. razreda, kojeg je uvježbao profesor Edmond Bende, Lucija Gergić, učenica 4. razreda, koju je uvježbala učiteljica Ildiko Tirjak.

Ona je uvježbala i recitaciju i s Pannom Oláh, učenicom 4. razreda. Reka Ribarić, učenica 5. razreda, pokazala nam je ritmičko-gimnastičku vježbu na pjesmu Grupe Magazin Put putujem, A 5/E razred, čiji je razrednik profesor Bende, predstavio se s koreografijom izvedenom na Tajčinu pjesmu Hajde da ludujemo, ples je s njima uvježbala učiteljica ritmičke gimnastike Andrea Puškaš. Nastupio je omladinski tamburaški orkestar i zbor, s pjesmama iz Tukulje i okolice Budimpešte, a učenici 5/E razreda s članicama zbora otpjevali su pjesmu Miroslava Škore Ne dirajte mi ravnice, uz pratnju omladinskog tamburaškog orkestra.

Oduševljenje djece izazvale su dvije Tukuljkinje starije dobi, Ana Gergić i Katica Hernold, koje su otpjevale hrvatske pjesme iz Tukulje, uz harmonikašku pratnju Ladislava Tornyossya i učenicima govorile o običajima tukuljskih Hrvata.

Branka Pavić Blažetin

Hrvatski narodopis

Dana 29. travnja 2014. 5/e razred otputovao je u bačvansku Garu, k tamošnjim bunjevačkim Hrvatima. Od ove školske godine imamo novi predmet u školi: Hrvatski narodopis. Učimo o Hrvatima u Mađarskoj, o njihovim običajima, pjesmama i plesovima. Budući da nemamo takvu knjigu kojom bismo se mogli koristiti za ovaj predmet, sve moram izmisliti, i tako smo putovali u Garu. Garska Hrvatska samouprava, predsjednik Martin Kubatov, Ana Šibalin-Bajai, Mariška Patarčić, Eva Horvat, Katica Antalović-Murinji i drugi, srdačno su nas primili. U Garu smo stigli oko 11 sati, a nakon ručka počeo je naš program. U Bunjevačkoj sobi Hrvatske samouprave djeca su se mogla upoznati sa starim predmetima, riječima i bunjevačkom nošnjom, koju su mogli i obući.

Ana Šibalin-Bajai ispričala je mom razredu kako je bilo u njezinom djetinjstvu, kako su učili, što su radili i kako su živjeli Bunjevci u Gari. U 15 sati smo prešli u crkvu, gdje je nas čekao gospodin Hans Heffner, koji je cijeli svoj život, 60 godina, proveo u garskoj crkvi i pokazao je djeci sve njezine potankosti. Nakon upoznavanja crkve dao sam im zadatke, morali su sakupljati bunjevačka imena koja su napisana kod crkvenih kipova i prozora. U 16 sati posjetili smo i groblje, proveli sat vremena istražujući stare grobne natpise.

Slušajući Anu Šibalina-Bajai, saznali smo sve podatke o pokojnim Garcima. U 17 sati su nas čekali Simo Arsenić i Mariška Ostrogonac kod njihove Bunjevačke kuće, koja je uređena kao muzej. Ondje je nekada živjela obitelj Pekanov. Posrijedi je jedna mala tipična bunjevačka kuća s dvije sobe i kuhinjom, gangom (hodnikom). Cijeli smo dan proveli u duhu garskih Bunjevaca, u ugođaju prošlosti i starog života. Moj razred pratili su Marija Prenner-Dobóczy, Magdalena Šibalin-Kühn i Edmond Bende.

Sve programe koje smo organizirali u našoj školi ne bismo mogli ostvariti bez potpore Hrvatske samouprave grada Tukulje.

Hvala na pomoći Hrvatskoj samoupravi i njezinoj predsjednici Zorici Babić-Agatić.

Edmond Bende

BUDIMPEŠTA – U organizaciji Zavoda za južnoeuropsko istraživanje i budimpeštanskog Sveučilišta Loránd Eötvös, u četvrtak, 5. lipnja, s početkom u 18 sati, u Dekanskoj vijećnici Filozofskog fakulteta (Budimpešta VIII, Múzeum krt. 4/A I. kat 144) na temu „Hrvatsko-mađarski i regionalni odnosi“ izlaganje ima hrvatski veleposlanik u Mađarskoj Gordan Grljić Radman. Predavanje je u sklopu priredaba «Veleposlanici iz Srednje i Južne Europe».

Novosti Dvojezične škole u Bizonji

Hrvatski kružok jedna od obljubljenih otpodnevnih djelaonic

„Osnovna škola i dječji vrtić s dvojezičnom nastavom, Školska zgrada” – ovako piše na srebrnoj ploči na ogradi odgojno-obrazovne ustanove, a uz ugarsku i hrvatska zastava se prikada negda-negda šalnoj vitrovitoj igri na fasadi bizonjske škole. Na nutarnji stijena hrvatski grb, tekst hrvatske himne, bizonjska zastava, zadnji pogledi negdašnjih školarov na slika, a uz svaki razred dvojezični natpisi, štoveć i Brailleova pisma za slipe. Ovom prilikom najprlje razgovaramo sa školskom ravnateljicom Elzom Hidasi, posjećujemo dvojezičnu uru tjelovježbanja u 1. razredu, a ostanemo otpodne i na hrvatskom kružoku da otkrijemo tajnu, zašto je toliko obljubljeno med dicom uprav ovo školsko zanimanje.

Elza Hidasi, ravnateljica škole

Direktorica Dvojezične škole je Ugrica, Elza Hidasi, točno jur 23 ljeta stoji na ovoj funkciji. 2015. ljeta se pripravlja u mirovinu, jer onda će napuniti 40. ljetu neprekidnoga djelovanja. – Nije me strah ni za bizonjsku školu, niti za zajednicu, a i za se ne bojim. Nij' takovoga človiaka, na čije mjesto ne more doйти sposobniji, ali bolji stručnjak. I ovde u školi se najde peršona, ka zna dobre metode školskoga peljanja i sigurna sam da će se odlično najti u ovoj funkciji – je rekla školska peljačica, a od nje smo nadalje doznali da trenutačno ovu školu pohađja 80 učenikov i ljetos će zbogomdati instituciji 14 školarov. U jesen prvi put će se zgodati da već mališanov će se upisati u prvi razred nego kolikimi ostavljaju školske klupe u 8 razredu. Sve skupa dvanaest pedagogov podučava ovde dicu, med njimi šestime su hrvatskogovoreće učiteljice. Potriban je ta broj, pokidob dvojezična nastava je zašla jur u 6. razred, a i momentalno se išće pedagog sa strukom tjelovježbanja i hrvatskoga jezika. Kad se pita za ravnateljska iskustva, Elza Hidasi kaže da na svu sriću i roditelji su shvatili pozitivnu stranu dvojezične nastave, iako na početku pravoda su postojale poteškoće. Čez šest ljet dica su se jezično razvila i svi vidu prednosti ovoga podučavanja jer uz ostale svitske jezike, svenek je dobro znati i jedan slavenski jezik na djelatnom tržišću. Bizonjska je u cijeloj okolici jedina dvojezična škola, druga dvojezična, koljnofska škola, je od njih već od sto kilometarov. Od lani i ova škola pripada Centru za održavanje ustanovov „Klebsberg”, ali se nalazi u specijalnoj situaciji, pokidob za nepačeno funkcioniranje se brine Seoska samouprava, naglašuje direk-

torica. Ustanova raspolaže sa značajnima školskimi kontakti u matičnoj zemlji. Školari i učitelji Osnovne škole Donje Dubrave jur već od dvajset ljet dohadjaju u Bizonju, a s takovom srdačnošću su i Gradišćanci primljeni u Međimurju. Od njih najveć stručne pomoći dostanu pedagogi, a prilikom boravka u Hrvatskoj učenici su svenek smješćeni kod familijov. Drugo prijateljstvo Bizonjce veže uz Osnovnu školu Brckovljani polag Zagreba, s kom dicom sad jur šesto ljetu tajedan dan ljetuje i uči se bizonjski 5. razred u okviru «Škole prirode». U maloj prostoriji za tjelovježbanje teče ura sa školari 1. razreda.

Dica prez komentara, očividno oduševljeno primaju hrvatske upute od učiteljice hrvatskoga jezika Marike Nagy, ali kad se u ruke zamu labde, to je pravo veselje ovoga predmeta.

Školska ravnateljica misli da med školskimi zidinami je najpopularniji hrvatski kružok, koji se bavi ne samo učenjem hrvatskih riči nego i otkrivanjem običajev i lokalnih vrid-

nosti. Kad se došćemo do jezičnoga labora u bizonjskoj školi, velika larma označuje da se ovde priprema nešto posebno. Klaudija Šmatović, dirigentica je ove djelaonice, ka okuplja 25 dice, a u 4. razredu, kade je ona razrednica, zvana jednoga diteta, svi su polazniki kružoka. Kako čujemo, samo oni moru pohađjati hrvatski kružok ki iz hrvatskoga jezika imaju peticu. Abeceda po hrvatski i u jački perfektno ide, a onda još nismo spomenuli hrvatsku estradnu zvijezdu Severinu, čije jačke su još i preveć obljubljene u ovom krugu. Potom ide na pametnoj ploči test iz različiti predmetov, svim bi mogli podiliti peticu iz znanja, ali jasno je da najveća poteškoća stišće ovu dicu, kad sami od sebe moraju skupaspraviti hrvatske rečenice. Suprot toga voditeljica kružoka je zadovoljna. – Po našoj skupnoj želji, mi ovde nudimo nešto drugo i drugačije, od samoga pisanja i čitanja. Cilj kružoka je i onako to da se nadoknadi i dodaje neki plus nas-

Na hrvatskom kružoku

Pred dvojezičnom urom tjelovežbanja

tavnom planu. Trudimo se uživati u onom ča djelamo i onda i hrvatski bolje ide – misli mlada «Uči», ku dica zaistinu obožavaju. Funkcioniraju kot jedna obitelj, peču se kolači, čuvaju tako bizonjske specijalitete, dočaraju hrvatski disko, stalno proširuju hrvatsko znanje, a upoznaju i vridnosti rodnoga sela. Ako se uspiju povličići školari k hrvatskomu jeziku, onda će prepoznati i svoje hrvatstvo, misli mlada učiteljica hrvatskoga jezika. Daj, Bože, da sve već takovih školarov bude u ovom, jezično jako oslabljenom naselju.

Hrvatska večer, koju su organizirale Hrvatska samouprava sela Lukovišća i Hrvatska samouprava Šomođske županije, održana je zadnje svibanjske subote, 31. svibnja, u Lukovišću. Večer je otpočela s hrvatskom misom koju je služio velečasni Ilija Čuzdi iz Martinaca, a koji brine i o lukoviškim vjernicima. Nakon misnoga slavlja družnje je nastavljeno u Športskoj dvorani uz kulturni program u kojem su nastupili mještani, te izvođači iz okolnih naselja. Programu su nazočili József Matyók, na-

Svetu misu služio je martinački župnik Ilija Čuzdi

čelnik sela, Đuro Franković, počasni građanin sela Lukovišća, Kecskés Gyuláné, ravnateljica škole, te mnogi čelnici i zastupnici iz okolnih naselja s hrvatskim življem.

Nakon pozdravnih riječi Ruže Bunjevac, predsjednice Hrvatske samouprave, program je otpočeo Đuretinomom pjesmom „Podravini“, koju je recitirao Benjamin Erdelji. Nakon njega slijedili su lukoviški vrtičaši koji su odigrali priču „Dvosječa i vila“, te se predstavili s hrvatskim pjesmicama. Priču „Djed i unuk“ recitala je Danijela Vertkovci, učenica 3. razreda lukoviške škole. Stare starinske, a i novije

HRELJIN, BARČA – Barčanski KUD Podravina i lukoviški KUD Drava od 6. do 9. lipnja imaju niz nastupa u Rijeci i Hreljinu. Njihovo tamošnje gostovanje dio je uzvratnog posjeta hreljinskome KUD-u s kojim su barčanski Hrvati uspostavili suradnju prije nepunu godinu dana.

Hrvatska večer u Lukovišću

Zajednički nastup KUD-ova Podravina iz Barče i Drava iz Lukovišća (arhiv HG)

omiljene pjesme dočarali su nam tamburaši „Biseri Drave“ i njihove pjevačice iz Starina. Nakon njih opet su slijedili školarci s modernim plesom, a uvijekbala ih je Biserka Kolarić. Pri završetku programa pozornicu su napunili plesači barčanskog KUD-a Podravina i lukoviškog KUD-a Drava, koji su izveli novu zajedničku koreografiju u pratnji Orkestra Vizin, kojom

će se predstaviti nezadugo i u Rijeci. Program je završen podravskim pjesmama u izvedbi martinačkoga Ženskoga pjevačkog zbora i njihovih tamburaša, te zajedničkim kolom svih sudionika i gledatelja. Naravno, nakon programa uslijedila je i večera, te druženje uza «Dravinu» svirku.

Vesna Velin

Pomoć stradalima od poplava

Učenici, djelatnici, roditelji, ljudi dobre volje u pečuškoj Hrvatskoj školi Miroslava Krležu u nekoliko dana skupili su 700 kilograma pomoći za žrtve poplava u Republici Hrvatskoj, što su 28. lipnja odvezli u ispostavu Crvenoga križa Republike Hrvatske u Donjem Miholjcu, kazao je za tjednik Hrvata u Mađarskoj Gabor Győrvári, ravnatelj škole.

Foto: Á. Kollár

Mala stranica

Razglednica iz Hrvatske

Arboretum Trsteno

Arboretum Trsteno blizu Dubrovnika, kao jedini arboretum na hrvatskoj jadranskoj obali, u jedinstvenom bogatstvu svojih vrijednosti, sjedinjuje kulturnu i prirodnu baštinu. Poznat je po povijesnim parkovima i po zbirci sredozemnih i egzotičnih vrsta biljaka. Osnovan je 1948. na prostoru i podlozi povijesnoga ladanjskog posjeda dubrovačke plemićke obitelji Gučetić-Goze.

Svjetski dan zaštite okoliša

Svjetski dan zaštite okoliša obilježava se svake godine 5. lipnja, na godišnjicu održavanja Konferencije Ujedinjenih naroda u Stockholmu (1972) posvećene okolišu, na kojoj je usvojen Program zaštite okoliša Ujedinjenih naroda (UNEP). Svake se godine određuje nova tema koja će se obraditi toga dana. Ove godine tema obilježavanja Svjetskog dana zaštite okoliša naziva Podigni svoj glas, ne razinu mora i posvećena je promicanju svijesti o potrebi zaštite okoliša.

Za pametne i pametnice

Mozgalice

1. Dva oca i dva sina su u ribolovu. Svaki od njih ulovio je jednu ribu. Zašto su onda kući donijeli samo tri ribe?
2. Što je teže, kilogram željeza ili kilogram perja?

NEKOLIKO JEDNOSTAVNIH STVARI KOJE MOŽEŠ UČINITI ODMAH ZA OČUVANJE OKOLIŠA

1. Izbjegavaj vožnju osobnim automobilom, osobito ako putuješ sam. Vozi bicikl, koristi se javnim prijevozom, prošetaj.

2. Nemoj upotrebljavati plastične vrećice.
3. Pravilno postupaj s otpadom.
4. Ne razbacuj toplinu u okoliš, grij se učinkovito.

5. Koristi se štednim žaruljama i štedljivim kućanskim uređajima, isključi električne uređaje kad ih ne upotrebljavaš.
6. Štedi vodu...

Vic tjedna

KOSA

Pita Perica mamu:

- Zašto tata nema kosu?
- Pa zato što mnogo razmišlja. Pametan je pa mu je otpala.
- A zašto ti imaš tako mnogo kose?
- Zaveži, idi na spavanje!

«Petripske ružice» sa srcem čuvaju «popevku»

U Petribi odavno djeluje kulturno društvo koje okuplja ljubitelje hrvatske glazbe, popijevaka i folkloru. U zadnjim godinama za njegovanje hrvatske kulture pobrinulo se Kulturno društvo „Petripske ružice“, koje je nedavno dobilo novog voditelja Irenu Rodek s čijim je vodstvom društvo nanovo oživjelo. Najdjelatniji članovi društva nadalje jesu članice pjevačkoga zbora: Irena Rodek (voditeljica), Ilonka Rodek, Marica Tihanji, Janica Jakopanec, Marica Bagarus, Marica Erdódi i Eva Matek, ali se nadaju da će im se pridružiti i drugi. Pjevački je zbor nedavno dobio zlatnu kvalifikaciju na državnoj smotri u Gellenhazi.

Umalo je prošlo četrdeset godina otkako je u Petribi prekinuto osnovno obrazovanje, a danas već ni dječji vrtić ne djeluje. Petripska su djeca premještena u bečehelsku, mađarsku ustanovu. Nakon asfaltiranja ceste između Petribe i Pustare, svake se godine nađe po jedno dijete koje se prijavi u serdahelsku osnovnu školu, ali četiri desetljeća bez narodnosne nastave učinila su svoje. U selu gotovo ne možemo naći mladu osobu koja govori hrvatski jezik na nižem stupnju, žitelji srednje dobi također se ne osuđuju oglasiti na hrvatskome jeziku, naime već ni oni nisu imali mogućnosti učiti jezik u okviru ustanove. Umirovljenici još tečno rabe svoj materinski kajkavski, no povremeno im se potkradu i mađarske riječi, to je zanemarivo. Ljudi starije dobi još trebaju sus-

Članice «Petripskih ružica» rado odlaze i na nastupe, to je lijepo druženje s drugim zborovima ili s Hrvatima iz regije. Nedavno su sudjelovale i na susretu crkvenih zborova, gdje ih je pratio i kantor Dezső Hari. On im je velika pomoć jer pri učenju novih pjesama mnogo pomaže glazbena pratnja.

Irena Rodek, voditeljica kulturnog društva nekoć je bila vrlo aktivna u kulturnom životu sela, međutim neko vrijeme zbog posla nije imala vremena sudjelovati u radu zbora, a sada na zamolbu članica prihvatila se dužnosti predsjednice i nada se da će svi zajedno moći donekle oživiti kulturni život svojega mjesta.

– *Negda sam mnogo popevala skupa s Maricom Tihanji, ona nam je velika pomoć da učimo popevke, jako mnogo popevki*

Članice zbora u Domu starih i nemoćnih

rete, da se malo „spominaju“, da pjevaju lijepe kajkavske „popevke“, stoga im nije teško okupiti se tjedno jedanput da skupa uče i hrvatske i mađarske pjesme. Prigodom raznih blagdana mještani se raduju ako ih pjevači s programom proljepšaju. Tako su članice pjevačkoga zbora na Majčin dan pjevale u crkvi, na radost vjernika.

zna, pak nas ona bode vučila, a ja pak bodem organezerala da je tre nekaj. Već smo se spominjali i z načelnikom, pak je rekakaj bomo jen drugomu na pomoć. Ja rada popevlem, lepo mi je bite z pajdašicame i lepo mi je da smo skupa i činimo dobro – kaže Irena Rodek.

Članice petripskoga zbora rado po-

Irena Rodek nosi zastavu na susretu crkvenih zborova

mažu i drugima, na Majčin dan su posjetile stanare Doma starih i nemoćnih u Zalakomaru, gdje su majkama prikazale prigodni program, podarile ih cvijećem te ugostile kolačima što su same ispekale. Svi su se jako radovali i oni koji su dobili, a i oni koji su dali. Moto je petripskih pjevača „Dobro je činiti dobro“. Već su se prihvatile i drugog humanitarnog nastupa u Kaniži, za jednu obitelj kojoj je izgorjela obiteljska kuća.

Pjevačice pripaze i na kakvoću. Marica Tihanji koja već ima četrdeset godina iskustva pjevanja i kao solopjevačica i kao članica zbora mnogo pomaže u tom pogledu. Pjevački zbor „Petripske ružice“ početkom svibnja bio je na državnoj kvalifikaciji pjevačkih zborova u Gellenhazi, gdje je dobio zlatnu kvalifikaciju, posebno su istakli njihovo izvorno pjevanje hrvatskih pučkih popijevaka. Članice se nadalje spremaju obradovati ljude, i ovih se dana spremaju na nastup u Atad, gdje će se družiti s umirovljenicima.

beta

Prva sveta pričest Santovačke župe

Prvopričesnici, svječonoše sa župnikom, kapelanom i vjeroučiteljicom

Prva sveta pričest jedan je od sedam svetih sakramenata, te zajedno s krštenjem i potvrdom čini sakramente kršćanske vjere. Pošto prvopričesnici prvi put pristupaju sakramentu pomirenja (ispovijedi), u okviru svečanog euharistijskog slavlja primaju Prvu svetu pričest. Santovačka župa 18. svibnja priredila je Prvu svetu pričest koja je – nakon dvadeset godina odvojeno – ponovno održana na zajedničkoj nedjeljnoj misi hrvatske i mađarske zajednice.

Na poziv zvona župne crkve procesija predvođena svećenicima, ministrantima i barjaktarima, sa svječonošama, prvopričesnicima i roditeljima krenula je u župnu

crkvu. U dupkom punoj župnoj crkvi posvećenju Uznesenju Blažene Djevice Marije misno slavlje služio je santovački župnik Imre Polyák, ujedno biskupski vikar za narodnosti, a prigodnu propovijed čuli smo od đakona Pétera Juhásza. Sakramentu Prve pričesti pristupilo je 14 učenika četvrtog razreda santovačke Hrvatske škole koje je pripremila vjeroučiteljica Katalin Molnár Tomašev. Dvojezični svečani obred na hrvatskom i mađarskom jeziku uljepšali su tamburaški orkestar i pjevački zbor Hrvatske škole. Pjesmu je u pratnji na orguljama predvodio župni kantor Zsolt Sirok.

S. B.

Foto: Matija Mandić

GARA – U glavnoj organizaciji Seoske samouprave i Konjičke udruge, 8. lipnja, s početkom u 9 sati na mjesnom hipodromu priređuje se IX. Dan sela i konjički dan. Od 9 do 11.30 sati upriličuje se natjecanje dvoprega, garsko kolo Bačkog kupa, prema pravilima C kategorije, a od 14 do 16 sati za Garski kup, vožnja u spomen Istvána Rózse. Ponovno se priređuje i narodnosna gastroulica uz besplatno kušanje tradicijskih bunjevačkohrvatskih, njemačkih, romskih i sikuljskih kulinarskih specijaliteta. Uz kulturno-zabavne sadržaje za djecu, mlade i odrasle, među popratnim sadržajima ponuđena je izložba golubova, trambulin, zdravstveni šator, jahanje i drugo.

(Iz arhive Dalma Varga-Gara u Santovu 2005)

SUMARTON – Seoska samouprava 31. svibnja priredila je Dan naselja. Tradicionalna priredba započela je s nogometnim turnirom između momčadi pojedinih ulica, te natjecanjem u kuhanju. Predveče su mještani mogli uživati u kulturnom programu. Nastupili su učenici serdahelske i sumartonske osnovne škole, pjevački zbor iz Šarhide i Štrigove, pjevači i plesači iz Budimpešte, iz prijateljske samouprave XV. okruga. Na balu je svirati Tamburaški sastav „Sumartonski lepi dečki“, a od 21 sat koncert je imao Steel Orange.

DUŠNOK – Sa željom da postane tradicijom, Dječji KUD «Dušenici» 23. svibnja u mjesnom domu kulture drugu godinu zaredom priredio je završni godišnji kulturni program. Umalo šezdeset učenika predmetne nastave hrvatskoga jezika koje poučava učiteljica Silvija Varga, predstavilo se s hrvatskim dječjim igrama, pjesmama i plesovima. Voditeljica KUD-a tom je prigodom zahvalila djeci, njihovim roditeljima, Seoskoj i Hrvatskoj samoupravi na pomoći i pruženoj potpori. Svojom nazočnošću program su uveličali načelnik sela Petar Palotai, bilježnica dr. Bernadett Bajai i predsjednica Hrvatske samouprave Matija Mandić Goher. Nakon program priređen je bal, a za dobro raspoloženje pobrinuo se dušnočki sastav «Zabavna industrija» koji je opet privukao mnoštvo mladih Dušnočana. Sav prihod od programa, odnosno tombola namijenit će se za troškove ljetnog tabora hrvatskih učenika. «Dušenici» su utemeljeni 2009. godine od vrtičke djece i učenika nižih razreda, a sastav «Zabavna industrija» iste godine u budimpeštanskom HOŠIG-u. Čine ga većinom mladi Dušnočani koji njeguju ponajprije hrvatske, ali i makedonske, srpske i mađarske melodije, te uz izvorne pjesme izvode i hrvatske uspješnice u izvornom aranžmanu. Redovito prate plesne skupine i pjevačke zborove, priređuju samostalne koncerte, sviraju na zabavama. Voditelj je sastava Dávid Pozsonyi.

Članovi KUD-a „Dušenici“

SERDAHEL – Hrvatska samouprava toga mjesta pomoću Seoske samouprave uspješno se natjecala u Leader-programu za obnovu doma kulture. U okviru projekta bit će izmijenjen krov zgrade, uređena nova kuhinja, odnosno izgradit će se nova pozornica. Vrijednost je projekta 15,2 milijuna forinta, za što potpunu pomoć pruža Seoska samouprava.

BUDIMPEŠTA – U Parku „Benő Karácsony“ (XV. okrug) u subotu, 7. lipnja, priređuje se cjelodnevni Festival zbratimljenih naselja i narodnosti okruga. U okviru Festivala u župnoj crkvi Sára Salkaházi (XV, Pattogós köz 1) služi se misa na hrvatskome jeziku. Nju služe otac Arpad Horvat, vlč. Darko Klemenčić iz Donjega Kraljevca i župnik Gyula Repcsik. Na kulturnome programu od 13.45 sati gostuju: mješoviti zbor KUD-a Sumarton, Hrvatski umjetnički plesni ansambl „Luč“ i KUD Općine Donji Kraljevec iz Hrvatske.

SANTOVO – Sa željom da ubuduće postane tradicijom, početkom svibnja prvi put je priređena Kolačijada. Na natjecanje se prijavilo 15 natjecatelja, u jednoj mješovitoj kategoriji – reče nam uz ostalo Ilija Stipanov, glavni organizator priredbe. Učiteljica santovačke škole Eva Gorjanac Galić (na slici) prijavila se na poticaj kćerke Mirele, učenice 7. razreda. Njihov trud nije bio uzaludan jer im je ocjenjivački sud za ukusni kolač dodijelio 3. mjesto.

Osmaši u Dvojezičnim školama – Bizonja

Prvi red sliva: Izabela Šterkovitz, ravnateljica Elza Hidasi, Dorina Šmatović, Vanesa Maček, Doris Radić, Cintia Lobes, Fana Koroša, Tamaš Toth.

Zadnji red sliva: Dorina Martinšić, Alexandra Gujaš, Dominik Pinter, Betina Novak, Danijela Trombitaš, Benjamin Bolyai, Ervin Čaplinec

Foto: Klaudija Šmatović

SP Brazil 12. lipnja–13. srpnja

Nakon napornih priprema u Bad Tatzmannsdorfu izabranici Nike Kovača na rasprodanom osječkom stadionu Gradski vrti 31. svibnja u prijateljskoj utakmici pobijedili su reprezentaciju Malija s 2 : 1. Strijelac «vatrenih» bio je Ivan Perišić u 14. i 64. minuti, a pogodak za Mali dao je Diarra u 79. minuti. Ujutro 3. lipnja (utorak) nogometna reprezentacija Hrvatske otputovala je u Brazil. Hrvatska otvara Svjetsko prvenstvo utakmicom protiv Brazila 12. lipnja u Sao Paulu, šest dana poslije igra protiv Kameruna u Manausu, a natjecanje u skupini A okončat će protiv Meksika 23. lipnja u Recifeu. Niko Kovač poveo je 23 «zdrava» igrača. VRATARI: Stipe Pletikosa, Danijel Subašić, Oliver Zelenika. OBRANA: Dario Srna, Šime Vrsaljko, Danijel Pranjić, Vedran Ćorluka, Dejan Lovren, Gordon Schildenfeld, Domagoj Vida. VEZNI RED: Luka Modrić, Ivan Rakitić, Mateo Kovačić, Ognjen Vukojević, Sammir, Marcelo Brozović, Ivan Močinić. NAPAD: Mario Mandžukić, Ivica Olić, Eduardo, Nikica Jelavić, Ante Rebić, Ivan Perišić.